

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS SPRENDIMŲ, PAVEDANT UŽDARAJAI AKCINEI BENDROVEI „MOLĖTŲ ŠVARA“ EKSPLOATUOTI KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMĄ, ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS

2014 m. birželio 26 d. Nr. 2S-5/2014

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2014 m. birželio 26 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl Molėtų rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) sprendimų, pavedant uždarajai akcinei bendrovei „Molėtų švara“ (kodas 167500661, adresas Statybininkų g. 8, Molėtai; toliau – UAB „Molėtų švara“) eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) Tyrimas dėl Savivaldybės sprendimų, pavedant UAB „Molėtų švara“ eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams pradėtas Konkurencijos tarybos 2013 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 1S-28¹, pagal UAB „Ecoservice“² (kodas 123044722, adresas Gariūnų g. 71, Vilnius; toliau – Pareiškėjas) 2013 m. vasario 5 d. pareiškimą³.

(3) Pareiškėjas nurodė, kad Savivaldybė, organizuodama komunalinių atliekų viešųjų paslaugų teikimo sistemą, neteisėtai sudarė išskirtines sąlygas UAB „Molėtų švara“ teikti komunalinių atliekų surinkimo ir išvežimo į jų šalinimo vietas paslaugas visoje Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje, užkertant kelią šias paslaugas siūlyti ir teikti kitiems ūkio subjektams.

(4) 2013 m. liepos 11 d. Konkurencijos taryba tyrimą baigė. Tyrimo metu nustatytos aplinkybės ir padarytos išvados buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Viešojo administravimo subjektų veiklos skyriaus 2013 m. liepos 1 d. pranešime Nr. 5S-19⁴, kuris buvo pateiktas Savivaldybei, UAB „Molėtų švara“ ir Pareiškėjui susipažinti bei pateikti rašytinius paaiškinimus⁵. Savivaldybė nurodė, kad savo poziciją ir motyvus išdėstė teikdama informaciją tyrimo metu ir papildomos informacijos bei naujų aplinkybių pateikti neturi⁶. UAB „Molėtų švara“ ir Pareiškėjas rašytinių paaiškinimų dėl tyrimo išvadų nepateikė.

(5) 2013 m. rugsėjo 26 d. Konkurencijos taryba nutarimu Nr. 2S-13 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimų, pavedant uždarajai akcinei bendrovei „Molėtų švara“ eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams“ nusprendė atlikti papildomą tyrimą⁷.

¹ Bylos 1 tomas, 24-25 lapai.

² Pareiškimą pateikė UAB „Tvar.com“, kuri 2013 m. birželio 28 d. buvo reorganizuojant prijungta prie UAB „Ecoservice“. UAB „Ecoservice“ perėmė visas UAB „Tvar.com“ teises ir pareigas (UAB „Ecoservice“ 2013 m. rugsėjo 11 d. raštas; bylos 1 tomas, 72-76 lapai).

³ Bylos 1 tomas, 1-23 lapai.

⁴ Bylos 1 tomas, 55-64 lapai.

⁵ Konkurencijos tarybos 2013 m. liepos 12 d. raštai (bylos 1 tomas, 65-70 lapai).

⁶ Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2013 m. liepos 25 d. raštas (bylos 1 tomas, 71 lapas).

⁷ Bylos 1 tomas, 77-78 lapai.

(6) Tyrimas buvo pratęstas Konkurencijos tarybos 2014 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 1S-33/2014⁸.

(7) Tyrimo metu dėl informacijos pateikimo buvo susirašinėjama su Savivaldybe, UAB „Molėtų švara“, Pareiškėju bei UAB „Ekonovus“ (kodas 141686027, adresas Liepkalnio g. 172, Vilnius).

1. Molėtų rajono savivaldybės sprendimai komunalinių atliekų tvarkymo srityje

(8) Savivaldybės taryba 2008 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. B1-19 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo plano ir komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“, patvirtino Molėtų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės⁹ (toliau – Atliekų tvarkymo taisyklės), kurios reglamentuoja komunalinių atliekų Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje tvarkymo viešųjų paslaugų teikimą, nustato komunalinių atliekų surinkimo, rūšiavimo, šalinimo, saugojimo, apskaitos tvarką, atliekų turėtojų bei atliekų tvarkytojų teises, pareigas ir atsakomybę ir yra skirtos užtikrinti Savivaldybės ir Utenos regiono atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą.

(9) Komunalinės atliekos Atliekų tvarkymo taisyklių 6.10 punkte apibrėžiamos kaip buitinės (buityje susidarančios) ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ir sudėtimi yra panašios į buitines atliekas. Pagal Atliekų tvarkymo taisyklių 6.14 punktą komunalinių atliekų tvarkymas apima šių atliekų surinkimo, vežimo, naudojimo ir šalinimo veiklą, taip pat atliekų tvarkymo veiklos priežiūrą bei atliekų šalinimo vietų priežiūrą po jų uždarymo. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Atliekų tvarkymo taisyklių 6.14 punktas apibūdina kaip organizacinių, techninių ir teisinių priemonių visumą, susijusią su Savivaldybės funkcijų įgyvendinimu komunalinių atliekų tvarkymo srityje.

(10) Atliekų tvarkymo taisyklių 70 punktas numato, kad atliekų tvarkytojas gali teikti viešąsias atliekų tvarkymo paslaugas Savivaldybės teritorijoje tik sudaręs sutartį su Savivaldybe, o Savivaldybės teritoriją aptarnaujančių komunalinių atliekų tvarkytojų teisės ir pareigos yra apibrėžtos sutartyse tarp atliekų tvarkytojų ir Savivaldybės administracijos bei Atliekų tvarkymo taisyklėse.

(11) 2010 m. vasario 18 d. Savivaldybės taryba sprendimo Nr. B1-26 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo“¹⁰ (toliau – 2010 m. Sprendimas Nr. B1-26) 1 punktu nusprendė pavesti UAB „Molėtų švara“ iki 2012 m. gruodžio 31 d. eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Molėtų mieste ir rajone. Šio sprendimo 2 punktu Savivaldybės taryba įpareigojo Savivaldybės administracijos direktorių pasirašyti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo sutartį su UAB „Molėtų švara“.

(12) Savivaldybė paaiškino¹¹, kad 2010 m. Sprendimas Nr. B1-26 priimtas vadovaujantis tuo metu galiojusios Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo redakcijos 30 straipsnio 4 dalimi. Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalis tuo metu numatė, jog eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigtai bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai. Savivaldybės gali organizuoti ir komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo paslaugų operatorių (atliekų tvarkytojų) atrankos konkursą arba, nutarusios įvesti vietinę rinkliavą iš atliekų turėtojų už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, turi organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo (komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir plėtojimo) paslaugų viešojo pirkimo konkursą¹².

⁸ Bylos 1 tomas, 92-93 lapai.

⁹ Bylos 1 tomas, 5-16 lapai.

¹⁰ Bylos 1 tomas, 17 lapas.

¹¹ Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2013 m. kovo 25 d. raštas (bylos 1 tomas, 31-32 lapai).

¹² Minėta Atliekų tvarkymo įstatymo nuostata galiojo iki 2012 m. balandžio 28 d., kai įsigaliojo 2012 m. balandžio 19 d. įstatymu Nr. XI-1981 padaryti šio straipsnio pakeitimai.

(13) Savivaldybė taip pat nurodė, jog, priimdama 2010 m. Sprendimą Nr. B1-26, atsižvelgė į tai, kad iki šio sprendimo priėmimo Molėtų mieste ir rajone atliekas tvarkė UAB „Molėtų švara“, Savivaldybė tenkino jos teikiamų paslaugų kokybę, o kitų įmonių, galinčių teikti atitinkamas paslaugas Molėtų rajone, Savivaldybės teigimu, nebuvo. Savivaldybė paaiškino, kad UAB „Molėtų švara“ yra Savivaldybės kontroliuojama įmonė, todėl Savivaldybei yra lengviau užtikrinti, kad įmonės veikla teikiant paslaugas būtų orientuota į gyventojų interesų tenkinimą, kad įmonė nepiktnaudžiautų paslaugų pirkėjų priklausomumu, negautų viršpelnio, operatyviai reaguotų į nusiskundimus. Savivaldybės manymu, pavedus viešųjų paslaugų teikimą (kad ir konkurso būdu) privataus kapitalo įmonei, toks kontrolės laipsnis ir pobūdis būtų sunkiai pasiekiamas, o atskirais atvejais ir neįmanomas, todėl Savivaldybė pirmenybę suteikė tuo metu Atliekų tvarkymo įstatyme numatytai galimybei pavesti šių paslaugų teikimą savo įmonei¹³.

(14) 2010 m. kovo 1 d. Savivaldybės administracija ir UAB „Molėtų švara“ sudarė Molėtų rajono savivaldybės viešosios komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutartį Nr. A14-66¹⁴ (toliau – Sutartis).

(15) Sutartimi Savivaldybė pavedė UAB „Molėtų švara“ eksploatuoti ir plėtoti Savivaldybės viešąją atliekų tvarkymo sistemą, teikti komunalinių atliekų, įskaitant antrines žaliavas, surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo paslaugas (Sutarties 2 punktą). Savivaldybė įsipareigojo nesudaryti sutarčių su kitomis atliekų tvarkymo įmonėmis dėl Savivaldybės viešosios komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo (dėl komunalinių atliekų, įskaitant antrines žaliavas, surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo paslaugų teikimo) (Sutarties 8.11 punktą).

(16) Sutarties 11 punktą numatė, jog Savivaldybės taryba nustato įkainius (tarifus) už komunalinių atliekų surinkimo ir jų tvarkymo paslaugas.

(17) Sutartis įsigaliojo 2010 m. kovo 1 d. ir galiojo iki 2012 m. gruodžio 31 d. arba iki tos dienos, kada pradės funkcionuoti vieninga apskrities atliekų tvarkymo sistema, apimanti visą Utenos apskrities rajoną (Sutarties 19 punktą). Sutarties 27 punkte buvo numatyta, kad abiems šalims susitarus Sutartis gali būti pratęsta, papildyta ar pakeista.

(18) 2012 m. lapkričio 16 d. Pareiškėjas kreipėsi Savivaldybę su prašymu pateikti informaciją apie tai, kokius veiksmus ir formalumus Pareiškėjas turėtų atlikti, norėdamas konkuruoti ir sudaryti sutartį dėl atliekų surinkimo ir transportavimo į jų šalinimo vietas paslaugos teikimo Savivaldybės teritorijoje¹⁵. Pareiškėjas pažymėjo, kad būtų siekęs teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje, jei Savivaldybė būtų užtikrinusi galimybę dalyvauti konkurse ar kitose procedūrose dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir 2010 m. Sprendimo Nr. B1-26 priėmimo metu¹⁶.

(19) 2012 m. gruodžio 20 d. Savivaldybės taryba sprendimu Nr. B1-217 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. vasario 18 d. sprendimo Nr. B1-26 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo“ 1 ir 2 punktų pakeitimo“¹⁷ (toliau – 2012 m. Sprendimas Nr. B1-217) pakeitė 2010 m. Sprendimą Nr. B1-26 ir nusprendė pavesti UAB „Molėtų švara“ eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Molėtų mieste ir rajone iki 2014 m. gruodžio 31 d. (1 punktą). Savivaldybės taryba taip pat įpareigojo Savivaldybės administracijos direktorių pasirašyti su UAB „Molėtų švara“ Sutarties pakeitimus, susijusius su termino keitimu (2 punktą).

(20) Savivaldybė paaiškino, kad 2012 m. Sprendimą Nr. B1-217 priėmė vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 18 straipsnio 1 dalimi, kurios nuostatos suteikia teisę Savivaldybės tarybai priimtus teisės aktus sustabdyti, pakeisti ar panaikinti. Savivaldybės teigimu, 2012 m. Sprendimu Nr. B1-217 buvo siekiama užtikrinti viešosios atliekų tvarkymo paslaugos teikimo tęstinumą, tinkamai įgyvendinti Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnyje savivaldybėms nustatytas funkcijas ir 30 straipsnio 6 dalies nuostatas, pagal kurias savivaldybės privalo užtikrinti, jog visiems jos teritorijoje esantiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos

¹³ Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2013 m. birželio 20 d. raštas (bylos 1 tomas, 51-53 lapai).

¹⁴ Bylos 1 tomas, 40-44 lapai.

¹⁵ UAB „Ecoservice“ 2012 m. lapkričio 16 d. raštas Savivaldybei (bylos 1 tomas, 18 lapas).

¹⁶ UAB „Ecoservice“ 2013 m. birželio 19 d. raštas (bylos 1 tomas, 54 lapas).

¹⁷ Bylos 1 tomas, 23 lapas.

naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslauga¹⁸. Be to, Savivaldybė teigė, jog atsižvelgė ir į tai, kad UAB „Molėtų švara“ iki tol vykdė savo sutartinius įsipareigojimus, nepažeisdama Sutarties nuostatų ir kokybiškai¹⁹.

(21) 2012 m. gruodžio 28 d. Savivaldybės administracija ir UAB „Molėtų švara“ sudarė papildomą susitarimą prie Sutarties²⁰ (toliau – Papildomas susitarimas), kuriuo buvo pakeistas Sutarties galiojimo terminas, t. y. UAB „Molėtų švara“ pavesta eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Molėtų mieste ir rajone iki 2014 m. gruodžio 31 d. Papildomas susitarimas numatė, kad Sutartis galioja iki 2014 m. gruodžio 31 d. arba iki tos dienos, kada pradės funkcionuoti vieninga apskrities atliekų tvarkymo sistema, apimanti visą Utenos apskrities teritoriją. Kitos Sutarties nuostatos keičiamos nebuvo.

(22) Taigi, Savivaldybės tarybos 2010 m. Sprendimu Nr. B1-26 ir 2012 m. Sprendimu Nr. B1-217 (toliau kartu – Sprendimai) ir su UAB „Molėtų švara“ sudaryta Sutartimi ir Papildomu susitarimu (toliau kartu – Sutartys) UAB „Molėtų švara“ buvo pavesta eksploatuoti ir plėtoti Savivaldybės viešąją atliekų tvarkymo sistemą, teikti komunalinių atliekų, įskaitant antrines žaliavas, surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo paslaugas nuo 2010 m. kovo 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d.

(23) Valstybės įmonės Registrų centras 2014 m. vasario 20 d. duomenimis Savivaldybė turi 74 proc. balsų UAB „Molėtų švara“ visuotiniame susirinkime²¹.

(24) Pareiškėjas ir UAB „Ekonovus“ patvirtino, kad norėtų teikti komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugas bei dalyvauti konkursuose ar kitose konkurencingose procedūrose dėl atliekų tvarkymo paslaugų teikėjų Molėtų rajono savivaldybėje parinkimo, jeigu tokios procedūros būtų rengiamos²².

2. Tyrimo išvados ir procedūros dalyvių paaiškinimai

(25) 2014 m. balandžio 1 d. Konkurencijos taryba priėmė sprendimą tyrimą baigti. Konkurencijos tarybos Viešojo administravimo subjektų veiklos skyrius tyrimo metu nustatytas aplinkybes ir padarytas išvadas išdėstė 2014 m. kovo 27 d. pranešime Nr. 5S-3/2014 (toliau – Pranešimas)²³.

(26) Pranešime padaryta išvada, kad Savivaldybė, be konkurencingos procedūros pavesdama UAB „Molėtų švara“ iki 2014 m. gruodžio 31 d. Savivaldybės teritorijoje teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas, suteikė šiai įmonei išimtines teises, privilegijavo UAB „Molėtų švara“ kitų ūkio subjektų atžvilgiu, ir tokiu būdu galėjo pažeisti Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

(27) Savivaldybė, UAB „Molėtų švara“ bei Pareiškėjas buvo supažindinti su Pranešimu, sudarytos galimybės pateikti nuomonę dėl Pranešime padarytų išvadų bei susipažinti su bylos medžiaga²⁴.

(28) Savivaldybė paaiškino, kad nesutinka su tyrimo išvadomis ir nurodė, jog savo argumentus ir nesutikimo motyvus išdėstė tyrimo metu. Papildomai nurodė, kad šiuo metu Lietuvos Respublikos Konstituciniame Teisme yra pateiktas prašymas ištirti, ar Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies nuostata „eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigta bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigta atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai“²⁵ neprieštaruja Lietuvos Respublikos

¹⁸ Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio redakcija, įsigaliojusi nuo 2012 m. balandžio 28 d. (2012 m. balandžio 19 d. įstatymas Nr. XI-1981).

¹⁹ Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2013 m. kovo 25 d. raštas (bylos 1 tomas, 31-32 lapai).

²⁰ Bylos 1 tomas, 45 lapas.

²¹ Juridinių asmenų registro informacija (bylos 1 tomas, 88-91 lapai).

²² UAB „Ekonovus“ 2014 m. vasario 7 d. raštas ir UAB „Ecoservice“ 2014 m. vasario 14 d. raštas (bylos 1 tomas, 83-87 lapai).

²³ Bylos 1 tomas, 97-110 lapai.

²⁴ Konkurencijos tarybos 2014 m. balandžio 4 d. raštai (bylos 1 tomas, 111-116 lapai).

²⁵ Ši nuostata galiojo 2010 m. Sprendimu Nr. B1-26 priėmimo ir Sutarties sudarymo metu iki 2012 m. balandžio 28 d.

Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 ir 4 daliai bei Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai ir kad Konkurencijos taryba neturėtų svarstyti klausimo ir priimti nutarimo Konstituciniam Teismui neišnagrinėjus šio prašymo²⁶.

(29) UAB „Ecoservice“ nurodė, kad su Pranešime pateiktomis išvadomis ir pasiūlymais sutinka²⁷. UAB „Molėtų švara“ raštu paaiškinimų dėl tyrimo išvadų nepateikė.

(30) 2014 m. gegužės 29 d. įvykusiame Konkurencijos tarybos posėdyje, kurio metu buvo išklaustyti procedūros dalyviai, dalyvavo tik Pareiškėjo atstovas²⁸. Pareiškėjas sutiko su tyrimo išvadomis ir palaikė savo ankstesniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus. Papildomai nurodė, kad Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalis, kuria Savivaldybė grindė savo Sprendimus, jau negaliojo 2012 m. Sprendimo Nr. B1-217 priėmimo metu. Pareiškėjo manymu, 2012 m. Sprendimo Nr. B1-217 priėmimo metu Savivaldybė neturėjo teisės pavesti savo įmonei eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos ir turėjo skelbti konkursą parinkti komunalinių atliekų tvarkytoją. Pareiškėjas nurodė, kad pagal galiojančio Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 3 dalies 1 punktą, viena iš komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijų, kurias gali atlikti komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius, yra organizuoti konkursą komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančiam atliekų tvarkytojui parinkti, todėl Savivaldybė turėjo skelbti konkursą komunalinių atliekų tvarkytojui parinkti. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad ūkio subjektą, kuriam būtų pavesta eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, Savivaldybė turėtų parinkti rengdama viešojo pirkimo konkursą ar kitą konkurencingą procedūrą.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(31) Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalis numato viešojo administravimo subjektų pareigą užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę ir nurodo, kad viešojo administravimo subjektai, vykdydami jiems pavestus uždavinius, susijusius su ūkinės veiklos reguliavimu Lietuvos Respublikoje, privalo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę.

(32) Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalis nurodo, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama priimti teisės aktus arba kitus sprendimus, kurie teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes ir dėl kurių atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, išskyrus atvejus, kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

(33) Taigi, vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, viešojo administravimo subjektų priimti teisės aktai ar kiti sprendimai vertinami kaip Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimas, kai nustatoma šių aplinkybių visuma:

- (a) viešojo administravimo subjekto teisės aktas ar kitoks sprendimas teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes;
- (b) dėl tokio sprendimo atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams;
- (c) skirtingos konkurencijos sąlygos nėra lemtos Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymo.

3. Dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo ir jos dalyvių

(34) Siekiant įvertinti, ar dėl nagrinėjamų Savivaldybės Sprendimų ir Sutarčių, kuriais UAB „Molėtų švara“ buvo pavesta eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą Molėtų mieste ir rajone nuo 2010 m. kovo 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d., t.y. beveik 5 metų laikotarpiui, atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio

²⁶ Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2014 m. balandžio 24 d. raštas (bylos 1 tomas, 117 lapas).

²⁷ UAB „Ecoservice“ 2014 m. balandžio 30 d. raštas (bylos 1 tomas, 118 lapas).

²⁸ Konkurencijos tarybos bylų nagrinėjimo posėdžio 2014 m. gegužės 30 d. protokolai Nr. 4S-8/2014 (bylos 1 tomas, 97-100 lapai).

subjektams, bei tai, ar vieniems ūkio subjektams suteikiamos privilegijos kitų ūkio subjektų atžvilgiu, pirmiausia svarbu nustatyti, kokiai atitinkamai rinkai Savivaldybės Sprendimai ir jų pagrindu sudarytos Sutartys gali daryti įtaką bei ar yra kitų tokias paslaugas teikiančių ar galinčių teikti ūkio subjektų.

(35) Sprendžiant klausimą, ar buvo pažeistas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio nuostatos, rinkos apibrėžimo detalumas yra svarbus tiek, kiek jis leidžia įvertinti, ar konkretus viešojo administravimo subjekto sprendimas nepažeidžia Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio nuostatų, pakanka nustatyti, jog ūkio subjektai konkuruoja ar galėtų konkuruoti nesant diskriminacinių ir sąžiningos konkurencijos sąlygų neatitinkančių ribojimų. Taigi, rinkos apibrėžimui yra taikomi specifiniai, minimalūs reikalavimai, laikantis sąlygos, jog yra įmanoma nustatyti, kad yra ūkio subjektų, kurių atžvilgiu yra ar gali būti sudaromos skirtingos konkurencijos sąlygos²⁹.

(36) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 1, 3 ir 12 dalis, atitinkama rinka yra tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje, atitinkamai, prekės rinka apibrėžiama kaip visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas, o geografinė rinka – teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama nuo gretimų teritorijų. Atitinkamos rinkos apibrėžimas detalizuojamas Konkurencijos tarybos paaiškinimuose dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, patvirtintais Konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 17 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo“.

(37) Kadangi atitinkamos Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatos buvo keičiamos Savivaldybės tarybos Sprendimų priėmimo bei Sutarčių sudarymo metu, nutarime vadovaujamosi aktualiomis Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, tačiau, kiek būtina, atsižvelgiant ir atitinkamų Sprendimų priėmimo metu galiojusias nuostatas.

(38) Pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 6 dalį, atliekos suprantamos kaip medžiaga ar daiktas, kurių atliekų turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti. Komunalinės atliekos Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 39 dalyje apibrėžiamos kaip buitinės (buityje susidarancios) ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas. Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 4 dalimi, antrinės žaliavos suprantamos kaip tiesiogiai perdirbti tinkamos atliekos ir perdirbti tinkamos iš atliekų gautos medžiagos. Atliekų tvarkymo įstatyme pateiktos antrinių žaliavų, atliekų ir komunalinių atliekų sąvokos atitinka ir apibrėžiamas Savivaldybės Atliekų tvarkymo taisyklių 6.1, 6.2 ir 6.10 punktuose.

(39) Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje atliekų tvarkymas – tai atliekų surinkimas, vežimas, naudojimas ir šalinimas, šių veiklų organizavimas ir stebėseną, šalinimo vietų vėlesnė priežiūra, įskaitant, kai minėtus veiksmus atlieka prekiautojas atliekomis ar tarpininkas. Savivaldybės Atliekų tvarkymo taisyklių 6.13 punkte komunalinių atliekų tvarkymas apibrėžtas iš esmės taip pat, t.y. kaip šių atliekų surinkimo, vežimo, naudojimo ir šalinimo veikla, taip pat atliekų tvarkymo veiklos priežiūra bei atliekų šalinimo vietų priežiūra po jų uždarymo. Atliekų įstatymo 2 straipsnio 14 ir 22 dalyse detalizuojama, kad atliekų surinkimas – atliekų paėmimas iš atliekų turėtojų, įskaitant rūšiuojamąjį atliekų surinkimą ir parengiamąjį laikymą iki atliekų surinkimo įrenginiuose, kuriuose atliekos iškraunamos, kad jas galima būtų paruošti pervežti į atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius; o atliekų vežimas – atliekų paėmimas iš jų turėtojo, vežimas ir perdavimas atliekų naudotojui ar šalintojui³⁰. Atliekų tvarkymo taisyklės atliekų surinkimo ir vežimo sąvokų neapibrėžė.

²⁹ LVAT 2010 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje A⁵⁰²-539/2010, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija ir Žuvininkystės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos. v Konkurencijos taryba.; 2012 m. gegužės 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1484/2012, Trakų rajono savivaldybės administracija ir UAB „Komunalinių įmonių kombinatas“ v Konkurencijos taryba.

³⁰ Iš esmės analogiškai komunalinių atliekų tvarkymas, surinkimas ir vežimas buvo apibrėžti ir 2010 m. Sprendimo Nr. B1-26 (2010 m. vasario 18 d.) ir 2012 m. Sprendimo Nr. B1-217 (2012 m. gruodžio 20 d.) galiojusiuose Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio redakcijose.

(40) Nagrinėjama atveju Savivaldybė Sprendimais ir Sutartimis pavedė UAB „Molėtų švara“ eksploatuoti atliekų tvarkymo sistemą Molėtų mieste ir rajone.

(41) Sutarties 2 punkte įtvirtinta, kad Savivaldybė UAB „Molėtų švara“ paveda eksploatuoti ir plėtoti Savivaldybės viešąją atliekų tvarkymo sistemą, teikti komunalinių atliekų, įskaitant antrines žaliavas, surinkimo iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymo paslaugas. Pagal Sutarties 10 punktą komunalinių atliekų tvarkymas apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo ir šalinimo paslaugas. Kaip nurodyta šio nutarimo (9) pastraipoje, komunalinių atliekų tvarkymas iš esmės analogiškai apibūdintas ir Atlieku tvarkymo taisyklėse. Tačiau šių taisyklių 16 punkte atskirai paaiškinama, kad Savivaldybės administracija organizuoja Savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų surinkimą ir pervežimą į regioninį sąvartyną. Be to, 2010 m. Sprendimo Nr. B1-26 priėmimo metu galiojusioje Atlieku tvarkymo įstatymo 2 straipsnio redakcijoje, atliekų šalinimas nebuvo nurodytas kaip atliekų tvarkymo paslaugos sudėtinė dalis. Atsižvelgus į tai, Sprendimų ir Sutarčių atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams vertinimo tikslais, darytina išvada, kad šie Sprendimai ir Sutartys bet kuriuo atveju daro įtaką komunalinių atliekų tvarkymo veiklai, apimančiai šių atliekų surinkimą ir vežimą.

(42) Pažymėtina, kad praktikoje komunalinių (buitinių) atliekų surinkimas ir jų vežimas yra neatskiriamos veiklos, teikiamos to paties ūkio subjekto. Tai patvirtina, kaip minėta, ir Atlieku tvarkymo taisyklės, kurių nuostatose komunalinių atliekų surinkimas ir vežimas nurodomas kaip neatskiriamos, komunalinių atliekų tvarkytojo vykdomos veiklos. Pareiškėjas teikdamas informaciją tyrimo metu komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas taip pat vertino kaip tarpusavyje susijusias.

(43) Įvertinus Atlieku įstatymo, Atlieku tvarkymo taisyklių, Sprendimų bei Sutarčių nuostatas, nagrinėjant Savivaldybės Sprendimų ir Sutarčių atitiktį Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams, prekės rinka apibrėžiama kaip komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugos, kaip jos suprantamos pagal Atlieku tvarkymo įstatymą.

(44) Vertinant komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų geografinę rinką, pirmiausia paminėtina, jog pagal Atlieku tvarkymo įstatymo 25 straipsnį jų teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas organizuoja savivaldybės. Šio įstatymo 30 straipsnio 12 dalyje nurodyta, kad atliekų tvarkytojas, teikiantis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, šią veiklą savivaldybės teritorijoje gali vykdyti tik tuo atveju, jeigu ją išrenka savivaldybė ar komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius. Atlieku tvarkymo įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje taip pat nurodyta, kad savivaldybių tarybos turi patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančias, kad šios paslaugos atitiktų nustatytus reikalavimus³¹.

(45) Savivaldybės Atlieku tvarkymo taisyklių 9 punkte numatyta, kad Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema teikia komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo visiems Savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams. Nagrinėjama atveju, Sprendimais eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą buvo pavesta Molėtų mieste ir rajone, o Sutarties 1 punkte numatyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikiamos visoje Savivaldybės teritorijoje. Atlieku tvarkymo taisyklių 70 punktas taip pat numato, kad atliekų tvarkytojas gali teikti viešąsias atliekų tvarkymo paslaugas Savivaldybės teritorijoje tik sudaręs sutartį su Savivaldybe, o Savivaldybės teritoriją aptarnaujančių komunalinių atliekų tvarkytojų teisės ir pareigos apibrėžtos sutartyse tarp atliekų tvarkytojų ir Savivaldybės.

(46) Atsižvelgiant į tai, kad Savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas gali teikti atliekų tvarkytojas, su kuriuo Savivaldybė sudarė sutartį ir tik Savivaldybės teritorijos ribose bei laikydamasis Savivaldybės nustatytų paslaugų teikimo sąlygų, nagrinėjama komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo rinka apibrėžiama kaip Molėtų rajono savivaldybės teritorija.

---

³¹ Analogiškai buvo reglamentuojama ir Atlieku tvarkymo įstatymo redakcijose, galiojusiose 2010 m. Sprendimo Nr. B1-26 (2010 m. vasario 18 d.) bei 2012 m. Sprendimo Nr. B1-217 (2012 m. gruodžio 20 d.) priėmimo ir vykdymo metu.

(47) Įvertinus nutarimo (43) ir (46) nurodytus prekės rinkos ir geografinės rinkos apibrėžimus, šiuo atveju Sprendimų ir Sutarčių atitikties Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams vertinimo tikslais atitinkama rinka apibrėžtina kaip komunalinių atliekų surinkimas ir vežimas Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje.

(48) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 7 dalį konkurentai – ūkio subjektai, kurie toje pačioje atitinkamoje rinkoje susiduria arba gali susidurti su tarpusavio konkurencija. Atsižvelgus į tai nagrinėjamos atitinkamos rinkos dalyviais be UAB „Molėtų švara“, kuri faktiškai teikia šias paslaugas, laikytini ir kiti ūkio subjektai, kurie galėtų teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Molėtų rajono savivaldybės teritorijoje ar konkuruoti dėl jų teikimo, jei atitiktų Atliekų tvarkymo įstatyme nustatytus bendrus reikalavimus atliekų tvarkymo veiklai vykdyti, o Savivaldybė nebūtų šių paslaugų teikimo pavedusi UAB „Molėtų švara“.

(49) Kad be UAB „Molėtų švara“ yra kitų ūkio subjektų, kurie galėtų teikti nagrinėjamas paslaugas Savivaldybės teritorijoje, patvirtina ir Pareiškėjo bei UAB „Ekonovus“ paaiškinimai (nutarimo (24) pastraipa), o potencialiais konkurentais atitinkamoje rinkoje gali būti laikomi ir kiti komunalinių atliekų tvarkymo veikla užsiimantys ūkio subjektai, pavyzdžiui, analogiškas paslaugas teikiantys kitų savivaldybių teritorijose.

(50) Taigi, Savivaldybės Sprendimai daro tiesioginę įtaką atitinkamoje paslaugas teikiančiai UAB „Molėtų švara“ ir kitiems ūkio subjektams, kurie galėtų teikti analogiškas paslaugas ar konkuruoti dėl jų teikimo, jei Savivaldybė būtų pasirinkusi kitokią šių komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo būdą.

4. Dėl ūkio subjektų privilegijavimo ar jų diskriminavimo ir skirtingų konkurencijos sąlygų sudarymo

(51) Pagal Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalį draudžiama privilegijuoti ar diskriminuoti atskirus ūkio subjektus ar jų grupes, jei dėl to atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams.

(52) Pagal Atliekų tvarkymo įstatymo ir Atliekų tvarkymo taisyklių nuostatas, detaliau analizuotas šio nutarimo (45) ir (46) pastraipose, įmonės atitinkamas atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje galėjo teikti tik sudariusios sutartį su Savivaldybe. Taigi, sutarties sudarymas su Savivaldybe ar įgaliotu atitinkamu juridiniu asmeniu – būtina sąlyga norint teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje.

(53) Kaip manyti iš nutarimo 1 dalyje nurodytų aplinkybių, Savivaldybė Sprendimais bei Sutartimis pavedė išimtinai UAB „Molėtų švara“ vykdyti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo veiklą iki 2014 m. gruodžio 31 d., t.y. beveik 5 metų laikotarpiui. Be to, Savivaldybė Sutartimis įsipareigojo nesudaryti sutarčių su kitomis atliekų tvarkymo įmonėmis. Savivaldybė, pavesdama komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimą išimtinai UAB „Molėtų švara“ neįvertino ir to, ar yra kitų įmonių, galinčių teikti šias paslaugas, nors, kaip nustatyta nutarimo (24) pastraipoje, Pareiškėjas ir UAB „Ekonovus“ norėjo dalyvauti konkurencingoje procedūroje dėl galimybės teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje, jeigu tokios būtų buvę surengtos.

(54) Atsižvelgiant į išdėstyta, galima daryti išvadą, kad be konkurso ar kitos konkurenciją tarp ūkio subjektų užtikrinančios procedūros Savivaldybė pavedusi UAB „Molėtų švara“ teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje bei sudariusi Sutartis, suteikė UAB „Molėtų švara“ išimtines teises nuo 2010 m. kovo 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d., t. y. beveik 5 metų laikotarpiui (su galimybe pratęsti Sutartis), Savivaldybės teritorijoje vykdyti minėtą veiklą. Savivaldybei pavedus paslaugas teikti savo valdomai įmonei, kiti ūkio subjektai teikiantys analogiškas paslaugas atsiduria nelygiavertėje padėtyje – yra diskriminuojami lyginant su savivaldybės valdoma įmone, nes jiems nesudaromos galimybės varžytis bei siūlyti savo paslaugas, tuo tarpu Savivaldybės valdoma įmonė nesusidurdama su konkurenciniu spaudimu, gali teikti šias atlygintines paslaugas bei veikti rinkoje.

(55) Pažymėtina, kad viešojo administravimo subjekto sprendimas, kuriuo ūkio subjektui suteikiama išimtinė teisė vykdyti tam tikrą ūkinę veiklą, yra aukščiausio laipsnio privilegijavimo forma lemianti didžiausius konkurencijos sąlygų skirtumus. Dėl išimtinės teisės suteikimo privilegijuotiems ūkio subjektams, jų konkurentai šios teisės suteikimo laikotarpiu praranda bet kokias galimybes vykdyti atitinkamą ūkinę veiklą.

(56) Savivaldybė savo Sprendimais suteikė UAB „Molėtų švara“ išimtinės teises veikti atitinkamoje rinkoje, nepatiriant konkurencinio spaudimo iš kitų ūkio subjektų, užkirsdama kelią kitoms įmonėms patekti į atitinkamą rinką ir joje teikti paslaugas mažiausiai penkerių metų laikotarpiui. Tokiu būdu Savivaldybė iš esmės monopolizavo komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų rinką, ją rezervavus UAB „Molėtų švara“, panaikino galimybes realiai ir potencialiai konkurencijai joje.

(57) Kaip yra nurodęs ir Konstitucinis Teismas, net įstatymais negalima monopolizuoti rinkos, suteikti išimtinių teisių veikti kurioje nors ūkinės veiklos srityje, o ūkinės veiklos ribojimai įstatymu pateisinami, nebent tai būtų būtina siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo³². Monopolio įvedimas laikytinas nepagrįstu privilegijų teikimu tam tikram ūkio subjektui, kartu ir kitų ūkio subjektų diskriminavimu, jų ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos ribojimu³³. Todėl akivaizdu, kad savivaldybės, įgyvendindamos įstatymus, neturi teisės savo sprendimais lemti visiško konkurencijos apribojimo ir sudaryti monopolines sąlygas, suteikdamos išimtinės teises vienam ūkio subjektui veikti atitinkamose rinkose, nes jas taip pat saisto minėtas konkurencijos apsaugos principas³⁴.

(58) Nagrinėjamu atveju atitinkamoje rinkoje veikia ar galėtų veikti daugiau ūkio subjektų, pavyzdžiui, Pareiškėjas, tačiau Savivaldybė Sprendimais ir Sutartimis pavedė UAB „Molėtų švara“ teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas jos teritorijoje ir sudarė jiems absoliučias kliūtis konkuruoti su šia Savivaldybės valdoma įmone tiek patenkant į atitinkamą rinką, tiek joje teikiant savo paslaugas. Neatsižvelgusi į tai, kad tokių paslaugų teikimo rinkoje gali vykti konkurencija ir neįvertinusi galimybės konkurencijos neeliminuojančiu būdu organizuoti šių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą, Savivaldybė privilegijavo UAB „Molėtų švara“ kitų ūkio subjektų atžvilgiu ir tuo sudarė iš esmės skirtingas konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje galintiems veikti ūkio subjektams.

(59) Pažymėtina, kad 2010 m. Sprendimo Nr. B1-26 priėmimo ir Sutarties sudarymo metu galiojusi Atliekų įstatymo 30 straipsnio 4 dalies redakcija numatė alternatyvas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimui: pavesti ją savivaldybės įsteigtai bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigtai atliekų tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai, t. y. neužkirto kelio šių paslaugų teikėjo atrankos arba viešojo pirkimo konkurso organizavimui. Be to, kaip nurodė ir Pareiškėjas (nutarimo (30) pastraipa), 2012 m. Sprendimo Nr. B1-217 ir šio nutarimo priėmimo metu nei Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalis, numačiusi, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas Savivaldybė atlieka įstatymų nustatyta tvarka, nei kitos šio ar kitų įstatymo nuostatos nenumatė apribojimų Savivaldybei parenkant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikėją.

(60) Savivaldybė nevertino, kad teisinis reguliavimas ir faktinė situacija – buvo (esamų ar potencialių) paslaugų teikėjų – sudarė galimybes užtikrinti konkurenciją komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų rinkoje. Siekdama įgyvendinti Konkurencijos įstatymo ir Konstitucinio Teismo praktikoje įtvirtintą sąžiningos konkurencijos laisvės principą, Savivaldybė turėjo kelias galimas veiksmų alternatyvas, siekiant skatinti konkurenciją ir ūkinės veiklos laisvę komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimo rinkoje. Pavyzdžiui, konkurencingos procedūros metu atrinkti kelis atliekų tvarkytojus, suteikiant atliekų turėtojams galimybę iš jų

³²Konstitucinio Teismo 2009 m. balandžio 29 d. nutarimas byloje Nr. 23/05-18/07; 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. KT18-N7/2014.

³³Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas byloje Nr. 3/02-7/02-29/03.

³⁴Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas byloje Nr. 3/02-7/02-29/03.

pasirinkti pageidaujama atliekų tvarkytoją, arba vykdant konkurencingą procedūrą atrinkti vieną ar kelis komunalinių atliekų tvarkytojus. Vis dėlto Savivaldybė kitų ūkio subjektų, teikiančių ar galinčių teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas nevertino, nors ūkio subjektų, potencialiai galinčių teikti šias paslaugas Savivaldybės teritorijoje, buvo, o teisę veikti šioje rinkoje be konkurencingos procedūros suteikė išimtinai tik UAB „Molėtų švara“, tokiu būdu privilegijavo šią įmonę kitų ūkio subjektų atžvilgiu ir pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

(61) Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad dėl Savivaldybės priimtų Sprendimų ir jų pagrindu sudarytų Sutarčių buvo užkirstas kelias kitiems ūkio subjektams nei UAB „Molėtų švara“ siūlyti ir teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje. Tokiu būdu Savivaldybė privilegijavo UAB „Molėtų švara“ kitų ūkio subjektų atžvilgiu ir tuo sudarė iš esmės skirtingas konkurencijos sąlygas atitinkamoje rinkoje galintiems veikti ūkio subjektams lyginant su UAB „Molėtų švara“, kuri atitinkamas paslaugas teikia išimtinėmis teisėmis. Savivaldybė neįvertino aplinkybės, kad jos poreikius galinti patenkinti paslaugų rinka yra konkurencinga ir dėl teisės teikti paslaugas gali būti varžomasi, nors turėjo pareigą užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, vykdydama Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

5. Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymo

(62) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, viešojo administravimo subjektų veiksmai nelaikomi Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų pažeidimu, jei skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus.

(63) Ši sąlyga, atsižvelgus, be kita ko, į Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintą ūkinės veiklos laisvės principą bei draudimą monopolizuoti rinką, būtinybę užtikrinti sąžiningą konkurenciją, apima atvejus, kuomet viešojo administravimo subjektas neturi diskrecijos pasirinkti tam tikrą elgesio modelį, o priimdamas konkretų sprendimą (aktą) paprasčiausiai vykdo iš įstatymo kylantį imperatyvų reikalavimą³⁵.

(64) Atliekų tvarkymo įstatymas yra pagrindinis įstatymas, reglamentuojantis atliekų tvarkymą, įskaitant ir savivaldybių funkcijas organizuojant šią veiklą jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti. Šio įstatymo 30 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui nepavestas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas savivaldybė atlieka įstatymų nustatyta tvarka. Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 11 dalyje nurodyta, kad savivaldybė arba jos pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius atrenka komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka³⁶. Be to, kaip minėta, 2010 m. Sprendimo Nr. 1B-26 priėmimo metu galiojusi Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalis, kuria Savivaldybė grindė šio Sprendimo priėmimą, taip pat nenumatė prievolės Savivaldybei pasirinkti būtent tokį komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo modelį, pagal kurį išimtinės teisės teikti šias paslaugas būtų suteiktos vienam ūkio subjektui UAB „Molėtų švara“.

(65) Taigi, nagrinėtos Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatos nenumatė ir nenumato imperatyvo, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos turi būti organizuojamos tik tokiu būdu, kad paslaugų teikimas būtų pavestas konkrečiam ūkio subjektui, ypač savivaldybės įsteigtam ar valdomam, be konkurenciją tarp ūkio subjektų užtikrinančios procedūros ar kitaip apribojant konkurenciją tarp tokias paslaugas galinčių teikti ūkio subjektų.

(66) Savivaldybių veiklą reglamentuojančiame Vietos savivaldos įstatyme taip pat nėra nuostatų, įpareigojančių komunalinių atliekų tvarkymo ar kitų viešųjų paslaugų teikimą organizuoti

³⁵ LVAT 2012 m. gegužės 30 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1484/2012, *Trakų rajono savivaldybės administracija ir UAB „Komunalinių įmonių kombinatas“ v Konkurencijos taryba*; 2013 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-282/2013, *UAB „Litesko“ v Konkurencijos taryba*.

³⁶ Analogiškos Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatos galiojo ir 2012 m. Sprendimo Nr. 1B-217 priėmimo metu (2012 m. gruodžio 20 d.).

tokiu būdu, kad būtų iš esmės apribota konkurencija. Šio įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 9 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos nurodo, kad viešąsias paslaugas gali teikti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka parinkti įvairūs subjektai (biudžetinės ir viešosios įstaigos, savivaldybės įmonės, akcinės bendrovės ir kiti subjektai), o pati savivaldybė (seniūnija) šias paslaugas gali teikti tik tais atvejais, kai nėra kitų viešųjų paslaugų teikėjų. Savivaldybė steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus gali tik tais atvejais, kai kiti teikėjai viešųjų paslaugų neteikia arba negali jų teikti gyventojams ekonomiškai ir geros kokybės. Be to, Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 6 punkte įtvirtintas teisėtumo principas, kuris reiškia, kad savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

(67) Taigi, Vietos savivaldos įstatymas, nors ir numato galimybę, kad viešąsias paslaugas gali teikti savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai, tačiau šio įstatymo nuostatos nesudaro pagrindo teigti, kad ši galimybė įpareigoja savivaldybę visais atvejais būtent tokiu būdu organizuoti paslaugų teikimą, ypač nesant objektyvių įrodymų, jog konkurencijos neribojančiu būdu parinkti paslaugų teikėjai negalėtų užtikrinti tinkamo paslaugų teikimo.

(68) Apibendrinant pažymėtina, kad tiek Atliekų tvarkymo įstatymas, tiek Vietos savivaldos įstatymas numato savivaldybių bendro pobūdžio galimybes pasirinkti iš kelių būdų, kaip organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo, įskaitant jų surinkimą ir vežimą, paslaugų teikimą. Tačiau nė vienas iš jų nenumato imperatyvo, kuris lemtų, kad komunalines atliekas tvarkantis ūkio subjektas būtų parinktas visiškai konkurenciją eliminuojančiu būdu – be konkurenciją užtikrinančios procedūros paslaugų teikimą pavedus savivaldybės įsteigtam paslaugų teikėjui, kaip tai padarė Savivaldybė pavesdama komunalinių atliekų surinkimą ir vežimą savo valdomai UAB „Molėtų švara“.

(69) LVAT taip pat yra pripažinęs, kad savivaldybių veikla, visais klausimais priimami sprendimai privalo atitikti Konstitucijos, įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus. Tai reiškia, jog savivaldybė, įgyvendindama teisę pasirinkti kaip bus teikiamos viešosios paslaugos, privalo užtikrinti, kad sprendimas viešųjų paslaugų teikimo vykdymą pavesti savo įsteigtam paslaugų teikėjui nepažeistų Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos sąžiningos konkurencijos laisvės. Konstitucinis reikalavimas užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę, kurį, be kita ko, išreiškia Konkurencijos įstatymo 4 straipsnis, negali būti vertinamas kaip nepagrįstai ribojantis savivaldybių diskreciją³⁷.

(70) Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad Savivaldybės Sprendimai bei jų pagrindu sudarytos Sutartys dėl komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimo, kuriais buvo iš esmės eliminuota konkurencija atitinkamoje rinkoje, nebuvo lemtos įstatymų reikalavimų vykdymo. Priešingai, Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimai įpareigojo Savivaldybę sprendžiant, koku būdu organizuoti komunalinių atliekų tvarkymą savo teritorijoje, užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę atliekų tvarkytojus parenkant konkurencijos tarp ūkio subjektų neeliminuojančiu būdu.

(71) Taigi, apibendrinus šioje nutarimo dalyje padarytas išvadas, konstatuotina, kad Savivaldybė, pavesdusi teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas savo teritorijoje išimtinai UAB „Molėtų švara“, pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

6. Dėl kitų Savivaldybės ir Pareiškėjo argumentų

(72) Kaip minėta nutarimo (28) pastraipoje, Savivaldybė pateiktoje nuomonėje dėl Tyrimo išvadų prašė sustabdyti Konkurencijos tarybos bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas Konstitucinio Teismo sprendimas pagal prašymą ištirti, ar Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies nuostata „[e]ksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą savivaldybės gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės įsteigta bendrovei arba kelių savivaldybių įsteigta atliekų

³⁷ LVAT išplėstinės kolegijos 2011 m. kovo 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2563/2011, UAB „Traku paslaugos“ v Konkurencijos taryba.

*tvarkymo įstaigai, įmonei ar organizacijai*³⁸, atitinka konstitucinius ūkinės veiklos reguliavimo reikalavimus.

(73) Pastebėtina, kad šio nutarimo ir Konstitucinio Teismo bylos nagrinėjimo dalykas nėra identiškas. Konkurencijos taryba nagrinėjo Savivaldybės veiksmų atitiktį Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams. Atsižvelgiant į tai, kad Savivaldybės 2010 m. Sprendimas Nr. B1-26 buvo priimtas remiantis minėta Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalimi, Konkurencijos taryba vertino Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio ir Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies santykį ir aiškinosi, ar Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies neišvengiamai lėmė Savivaldybės sprendimą pavesti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas UAB „Molėtų švara“ išimtinėmis teisėmis. Tuo tarpu Konstitucinis Teismas nagrinėja, ar ši Atliekų tvarkymo įstatymo nuostata neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 ir 4 daliai bei 29 straipsnio 1 daliai. Taigi, Konkurencijos tarybos ir Konstitucinio Teismo nagrinėjami klausimai yra tik iš dalies susiję. Be to, nutarime yra nagrinėjamas ir Savivaldybės 2012 m. Sprendimas Nr. 1B-217, kurio priėmimo metu minėta Atliekų įstatymo nuostata jau nebegaliojo. Paminėtina ir tai, kad Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai nenumato, jog konkreti įstatymo norma, dėl kurios atitikties Konstitucijai yra priimtas nagrinėti prašymas Konstituciniame Teisme, negali būti taikoma ir ja vadovaujamosi visą laikotarpį, kol Konstitucinis Teismas nepriima atitinkamo nutarimo, ypač kai ši įstatymo norma nėra tiesiogiai taikoma konkrečiai institucijai priimant atitinkamą sprendimą administracinės procedūros metu.

(74) Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad nagrinėjamu atveju Konstituciniame Teisme priimtas nagrinėti LVAT prašymas ištirti Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalies konstitucingumą, nesudaro pagrindo Konkurencijos tarybai laukti, kol Konstitucinis Teismas išnagrinės atitinkamą klausimą bei Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 3 punktu nepriimti šio nutarimo.

(75) Savivaldybė taip pat nurodė, kad jos Sprendimų ir Sutarčių, kurių pagrindu komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimas buvo pavestas UAB „Molėtų švara“, pagrįstumą patvirtina tai, jog ji turi galimybę kontroliuoti viešųjų paslaugų teikimą, nes šias paslaugas teikia jos kontroliuojama įmonė. Vis dėlto šie Savivaldybės argumentai nepaneigia Sprendimų ir Sutarčių prieštaravimo Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams. Pirmiausia pastebėtina, kad Savivaldybei priklauso tik dalis UAB „Molėtų švara“ akcijų, todėl teigti, kad visais atvejais tik nuo Savivaldybės sprendimų priklauso UAB „Molėtų švara“ veikla nėra pagrindo. Kita vertus, net ir galimybė kontroliuoti UAB „Molėtų švara“ objektyviai nepagrindžia būtinybės būtent šiai įmonei pavesti teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas Savivaldybės teritorijoje Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio prasme. Priešingai, kaip nustatyta šiame nutarime, tokie Savivaldybės Sprendimai ir Sutartys pažeidžia Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus privilegijuojant UAB „Molėtų švara“ kitų ūkio subjektų atžvilgiu taip sukurdami skirtingas konkurencijos sąlygas rinkoje.

(76) Nepagrįsta taip pat ir Savivaldybės nuomonė, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas kaip savivaldybių savarankiška funkcija, numatyta Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 31 dalyje, suteikia Savivaldybei teisę teikti komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas per savo valdomą įmonę UAB „Molėtų švara“. Kaip paaiškinta nutarimo (66) ir (67) pastraipose, priimdama Sprendimus, Savivaldybė turėjo vadovautis ir teisėtumo principu, kad savivaldybės priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus, įtvirtintu minėto Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 6 punkte. Taigi, Savivaldybė, organizuodama komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir priimdama su tuo susijusius sprendimus, turi vadovautis Konstitucija ir kitų įstatymų, įskaitant Atliekų tvarkymo įstatymą bei Konkurencijos įstatymą, reikalavimais, tačiau nagrinėjamu atveju šių įpareigojimų nesilaikė.

---

³⁸ Ši nuostata buvo įtvirtinta iki 2012 m. balandžio 28 d. galiojusioje Atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio redakcijoje

7. Išvados

(77) Savivaldybė Sprendimais ir Sutartimis pavedusi UAB „Molėtų švara“ komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikimą Savivaldybės teritorijoje privilegijavo šią įmonę kitų ūkio subjektų atžvilgiu, užkirto kelią tokias paslaugas teikti privatiems ūkio subjektams ir juos diskriminavo lyginant su Savivaldybės valdoma įmone, sukurdamą skirtingas konkurencijos sąlygas rinkoje. Tokie Savivaldybės Sprendimai iš esmės eliminavo konkurenciją atitinkamoje komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo Savivaldybės teritorijoje rinkoje, nors tokių Sprendimų nelėmė Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų vykdymas. Atsižvelgiant į tai, Savivaldybės Sprendimai ir Sutartis prieštarauja Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams.

(78) Įvertinus aukščiau išdėstytą ir vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 3 punktu yra pagrindas įpareigoti Savivaldybę panaikinti Savivaldybės tarybos Sprendimus bei nutraukti Sprendimų pagrindą Savivaldybės administracijos su UAB „Molėtų švara“ sudarytas Sutartis tam, kad būtų pašalintas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimas.

Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 4 straipsniu, 18 straipsnio 1 dalies 3 punktu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Pripažinti Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. vasario 18 d. sprendimą Nr. B1-26 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo“, Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimą Nr. B1-217 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. vasario 18 d. sprendimo Nr. B1-26 „Dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo“ 1 ir 2 punktų pakeitimo“, Molėtų rajono savivaldybės ir UAB „Molėtų švara“ 2010 m. kovo 1 d. Molėtų rajono savivaldybės viešosios komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutartį Nr. A14-66 bei Molėtų rajono savivaldybės ir UAB „Molėtų švara“ 2012 m. gruodžio 28 d. papildomą susitarimą prie Molėtų rajono savivaldybės viešosios komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo ir jos plėtojimo sutarties Nr. A14-407 pažeidžiančiais Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimus.

2. Įpareigoti Molėtų rajono savivaldybę ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo šio nutarimo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje *www.kt.gov.lt* dienos panaikinti šio nutarimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytus Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. vasario 18 d. sprendimą Nr. B1-26 ir 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimą Nr. B1-217 bei Molėtų rajono savivaldybės ir UAB „Molėtų švara“ 2010 m. kovo 1 d. sutartį Nr. A14-66 ir 2012 m. gruodžio 28 d. papildomą susitarimą Nr. A14-407.

3. Įpareigoti Molėtų rajono savivaldybę per 14 dienų nuo šio nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte nurodyto įpareigojimo įvykdymo apie tai informuoti Konkurencijos tarybą pateikiant įvykdymą patvirtinančius įrodymus.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje *www.kt.gov.lt* dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Skundo padavimas nesustabdo Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymo.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas